OPEN. AUTOBIOGRAFIE

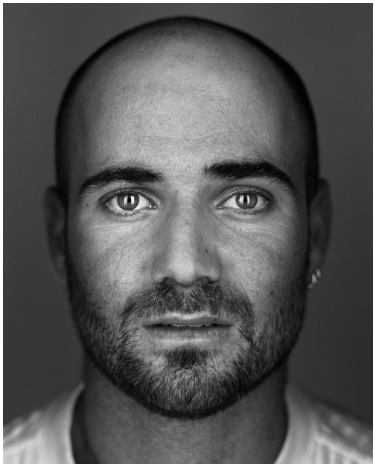

OPEN. AUTOBIOGRAFIE

ANDRE

AGASSI

Traducere din engleză de
Paul Slayer Grigoriu

VICTORIA BOOKS

The original title of this book is:
Open: An Autobiography,
by Andre Agassi.

Copyright © 2009 by AKA Publishing, LLC.

All rights reserved. Published in the United States by Vintage Books, a division of Random House, Inc., New York, and in Canada by Random House of Canada Limited, Toronto. Originally published in hardcover in the United States by Alfred A. Knoph, a division of Random House, Inc., New York, in 2009.

This translation published by arrangement with Alfred A. Knopf, an imprint of The Knopf Doubleday Group, a division of Random House, Inc.

© Publica, 2011, pentru ediția în limba română.

ISBN 978-973-1931-79-1

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
AGASSI, ANDRE
Open : o autobiografie / Andre Agassi ; trad.: Paul Slayer Grigoriu. - București : Publica, 2011
ISBN 978-973-1931-79-1

I. Grigoriu, Paul Slayer (trad.)

796.342(73) Agassi,A.(0:82-94)
929 Agassi,A.

VICTORIA BOOKS este un imprint al editurii PUBLICA

EDITORI:
Cătălin Muraru
Silviu Dragomir

REDACTOR:
Doru Someșan

DTP:
Răzvan Nasea

DIRECTOR EXECUTIV:
Bogdan Ungureanu

DESIGN:
Alexe Popescu

CORECTORI:
George Chiriţă
Elena Biţu

Stefaniei, lui Jaden și lui Jaz

Uneori nu știm ce ne ține închiși, ce ne îngrădește, ce pare să ne îngroape, dar tot simțim anumite bariere, anumite porți, anumite ziduri. Este doar imaginație, fantezie? Nu cred. Iar apoi te întrebi: Dumnezeule! E pentru multă vreme, e pentru totdeauna, e pe vecie? Știi ce te eliberează de această captivitate? O afecțiune foarte adâncă, statornică. Prietenia, frăția, dragostea deschid închisoarea printr-o putere supremă, printr-un fel de forță magică.

— Vincent van Gogh, *scrisoare către fratele său, iulie 1880*

Sfârșitul

DESCHID OCHII și nu știu unde mă aflu și cine sunt. Nu e ceva foarte neobișnuit – jumătate din viață nu am știut. Cu toate acestea, acum pare să fie altfel. Confuzia este mai înfricoșătoare. Mai pregnantă.

Privesc în sus. Stau întins pe jos, lângă pat. Acum îmi amintesc. M-am mutat din pat pe jos în mijlocul nopții. Fac asta în cele mai multe nopți. E mai bine pentru spate. Prea multe ore pe o saltea moale îmi provoacă o durere insuportabilă. Număr până la trei, apoi încep procesul lung și dificil de a mă ridica în picioare. Cu un tușit, un geamăt, mă rostogolesc pe o parte, apoi mă încolăcesc în poziția fetusului, după aceea mă răsucesc pe burtă. Acum aștept, și aștept, până când sângele începe să pulseze.

Sunt un om relativ tânăr. Treizeci și șase de ani. Dar mă trezesc ca și cum aș avea nouăzeci și șase. După trei decenii de sprinturi, opriri bruște, sărituri înalte și aterizări brutale, corpul meu nu mai pare să fie corpul meu, mai ales dimineața. În consecință, mintea mea nu mai pare să fie mintea mea. Când deschid ochii sunt un străin pentru mine însumi și încă odată, deși acesta nu e un lucru nou, e mai pronunțat dimineața. Trec repede prin faptele elementare. Numele meu e Andre Agassi. Numele soției mele e Stefanie Graf. Avem doi copii, un

fiu și o fiică, de cinci și trei ani. Trăim în Las Vegas, Nevada, dar momentan locuim într-un apartament al hotelului Four Seasons din New York, pentru că joc la US Open 2006. Ultimul meu US Open. De fapt, ultimul meu turneu. Trăiesc din tenis, deși urăsc tenisul, îl urăsc cu o patimă întunecată și secretă, și totdeauna l-am urât.

Când această ultimă piesă a identității mele e la locul ei, mă ridic în genunchi și șoptesc: fie să se termine cu asta.

Apoi: nu sunt pregătit să se termine.

Acum, din camera alăturată, îi aud pe Stefanie și pe copii. Servesc micul dejun, vorbesc, râd. Dorința mea copleșitoare de a-i vedea și a-i atinge, plus o poftă puternică de cafeină, îmi oferă motivația de care am nevoie pentru a mă ridica, pentru a mă pune în poziție verticală. Ura mă îngenunchează, iubirea mă ridică.

Arunc o privire la ceasul de pe marginea patului. Șapte și jumătate. Stefanie m-a lăsat să dorm. Oboseala acestor ultime zile a fost mare. Dincolo de efortul fizic este torentul obositor de trăiri declanșat de așteptarea retragerii mele. Acum, din mijlocul oboselii, se ridică primul val de durere. Mă apuc de spate. El mă apucă. Mă simt de parcă cineva s-ar fi strecurat în mijlocul nopții și mi-ar fi atașat la coloană unul dintre acele dispozitive antifurt pentru volan. Cum pot juca la US Open cu greutatea pe coloană? Va fi ultimul meci al carierei mele un abandon?

M-am născut cu spondilolistezis, adică o vertebră de jos s-a despărțit de celelalte, a pornit-o pe cont propriu, s-a răzvrătit. (Este principalul motiv pentru mersul meu de porumbel.) Din cauza acestei vertebre nesincronizate, nervii din coloană au mai puțin spațiu și, la cea mai mică mișcare, nervii sunt mult mai solicitați. Adaugă două hernii de disc și un os care nu se oprește din crescut în efortul inutil de a proteja zona afectată și respectivii nervi vor începe să sufere de-a dreptul de claustrofobie. Când nervii încep să protesteze, cu segmentele lor ciuntite, când trimit semnale de suferință, simt în picior o durere

care îmi taie respirația și mă face să vorbesc în dodii. În asemenea momente, singura ușurare este să mă întind pe spate și să aștept. Uneori însă, momentul apare în mijlocul unui meci. Atunci, singurul remediu e să îmi modific jocul – să balansez altfel, să alerg altfel, să fac totul altfel. Atunci am spasme musculare. Toată lumea evită schimbarea; mușchii nu pot să o îndure. Când li se spune să schimbe, mușchii mei se alătură răzvrătirii coloanei și trupul meu ajunge repede în război cu sine însuși.

Gil, antrenorul, prietenul și tatăl meu surogat îmi explică acestea în următorul fel: corpul tău spune că nu mai vrea să facă asta.

Corpul meu spune asta demult, îi spun lui Gil. Aproape de când o spun și eu.

Din ianuarie însă, corpul meu o strigă în gura mare. Corpul meu nu vrea să se retragă – corpul meu s-a retras deja. Corpul meu s-a mutat în Florida și a cumpărat un condominium și pantaloni elastici albi. Așa că am negociat cu corpul meu, cerându-i să revină câteva ore aici, câteva ore dincolo. O bună parte a acestei negocieri se învârte în jurul unei injecții cu cortizon care amețește durerea. Cu toate acestea, înainte ca injecția să-și facă efectul, provoacă propriile ei probleme.

Am făcut una ieri, ca să pot juca în seara asta. A fost a treia injecție anul acesta, a treisprezecea a carierei și, de departe, cea mai îngrijorătoare. Doctorul – nu doctorul meu obișnuit – mi-a spus brusc să iau poziția, m-am întins pe masă cu fața în jos și asistenta mi-a smuls pantalonii scurți. Doctorul a spus că trebuie să înfigă acul lui de șaptesprezece centimetri cât mai aproape de nervii inflamați. Dar nu putea pătrunde direct pentru că herniile mele de disc și pintenul osos blocau drumul. Încercările lui de a le evita, de a străpunge blocajul, mă aruncau în aer. Întâi a înfipt acul. Apoi a pus o mașinărie mare pe spatele meu, pentru a vedea cât de aproape de nervi era acul. Trebuia să facă acel ac să arunce jetul aproape peste nervi, mi-a spus, dar fără să-i atingă. Dacă ar fi

atins nervii, chiar dacă i-ar fi crestat puţin, durerea m-ar fi terminat pentru turneu. Ar fi putut să-mi schimbe și viața. Una peste alta, a manevrat acul până când ochii mi s-au umplut de lacrimi.

În cele din urmă, a atins locul.

— Drept la țintă, a spus.

Cortizonul și-a făcut drum. Arsura m-a făcut să-mi mușc buza. Apoi a urmat presiunea. Mă simțeam invadat, îmbălsămat. Spațiul minuscul unde se află nervii din coloana mea a început să pară a se umple de vid. Presiunea a crescut până când am crezut că îmi va exploda spatele.

— Presiunea arată că totul funcționează, a spus doctorul.

— Cuvinte pentru o viață, doctore.

În curând durerea a devenit minunată, aproape dulce, pentru că era de felul aceleia despre care poți spune că precedă ușurarea. Dar poate orice durere e așa.

FAMILIA MEA DEVINE MAI ZGOMOTOASĂ. Merg șchiopătând către sufrageria apartamentului nostru. Fiul meu, Jaden, și fiica mea, Jaz, mă văd și țipă.

— Tati, tati!

Sar de la locurile lor și vor să se arunce pe mine. Mă opresc și mă pregătesc, stau în fața lor ca un mim ce imită un copac iarna. Se opresc chiar înainte să se arunce, pentru că știu că tati e delicat zilele acestea, tati se va sfărâma dacă îl ating prea tare. Le ating fețele, îi sărut pe obraji și mă așez alături de ei la masă pentru micul dejun.

Jaden întreabă dacă azi este ziua.

— Da.

— Joci?

— Da.

— Și apoi, după astăzi ești *retragi?*

Un nou cuvânt învățat de el și de sora lui mai mică. *Retras.* Când îl rostesc, greșesc mereu finalul. Pentru ei e *retragi,* mereu în desfășurare, totdeauna la timpul prezent. Or ști ceva ce eu nu știu.

— Nu și în cazul în care câștig, fiule. În situaţia în care câștig în seara aceasta, joc mai departe.

— Dar dacă pierzi – putem să ne luăm un câine?

Pentru copii, retragere egal cățel. Stefanie și cu mine le-am promis că, atunci când nu mă voi mai antrena, când nu vom mai bate lumea întreagă, vom putea cumpăra un cățel. Poate îi vom spune Cortizon.

— Da, prietene, când pierd, cumpărăm un câine.

Zâmbește. Speră că tati va pierde, speră că tati va suferi acea dezamăgire care le depășește pe toate celelalte. Nu înțelege – și cum îi voi putea explica vreodată? – durerea de a pierde, durerea de a juca. Mi-a luat aproape treizeci de ani să o înțeleg eu însumi, să rezolv problema propriului meu psihic.

Îl întreb pe Jaden ce face azi.

— Merg să văd oasele.

Mă uit la Stefanie. Îmi amintește că îi duce la Muzeul de Istorie Naturală. Dinozauri. Mă gândesc la vertebra mea strâmbă. Mă gândesc la scheletul meu expus la muzeu cu toți ceilalți dinozauri. Tenis-aurus Rex.

Jaz îmi întrerupe gândurile. Îmi întinde brioșa ei. Trebuie să-i scot coacăzele înainte să o mănânce. Ritualul nostru matinal. Fiecare coacăză trebuie îndepărtată chirurgical, ceea ce necesită precizie, concentrare. Înfige cuțitul, taie de jur împrejur, împinge-l până la coacăză fără să o atingi. Mă concentrez la brioșa ei și e o ușurare să mă gândesc la altceva decât la tenis. Dar când îi întind brioșa, nu pot să mă prefac că nu mi se pare o minge de tenis, ceea ce face ca mușchii din spatele meu să zvâcnească în așteptare. Se apropie momentul.

DUPĂ MICUL DEJUN, după ce Stefanie și copiii m-au sărutat de rămas-bun și au fugit la muzeu, stau tăcut la masă și mă uit prin apartament. E la fel ca toate camerele de hotel pe care le-am avut vreodată, chiar mai mult. Curat, șic, confortabil – e Four Seasons, deci e încântător, dar rămâne tot o altă versiune a ceea ce numesc *Nu Acasă*. Non-locul în care existăm ca sportivi. Închid ochii, încerc

să mă gândesc la seara care mă așteaptă, dar mintea mea rătăcește înapoi. Zilele acestea, mintea mea se învârte, în mod firesc, înapoi. Dacă-i dai chiar o jumătate de șansă, vrea să revină la începuturi, pentru că sunt atât de aproape de sfârșit. Dar nu pot s-o las. Nu încă. Nu-mi pot permite să zăbovesc prea mult în trecut. Mă ridic și mă plimb în jurul mesei, îmi testez echilibrul. Când mă simt suficient de stabil, merg ușurel la duș.

Sub apa fierbinte gem și țip. Mă aplec încet, îmi ating cvadricepșii, încep să revin la viață. Mușchii se relaxează. Pielea mea se simte bine. Porii mi se deschid. Sângele cald începe să-mi curgă prin vine. Simt că ceva începe să se miște. Viața. Speranța. Ultimele picături de tinerețe. Totuși, nu fac mișcări bruște. Nu vreau să fac nimic care să-mi sperie coloana. Îmi las coloana să doarmă.

În fața oglinzii de la baie, ștergându-mă cu prosopul, îmi privesc fața. Ochi roșii, barbă gri – o față cu totul diferită de cea cu care am început. Dar diferită și de cea pe care am văzut-o anul trecut în aceeași oglindă. Oricine aș fi, nu sunt băiatul care a pornit această odisee și nu sunt nici măcar bărbatul care a anunțat acum trei luni că odiseea a ajuns la final. Sunt ca o rachetă de tenis căreia i-am înlocuit mânerul de patru ori și coardele de șapte ori – e corect să spui că e aceeași rachetă? Cu toate acestea, undeva în acei ochi, pot să-l văd vag pe băiatul care nu a vrut de la început să joace tenis, băiatul care a vrut să se lase, băiatul care *s-a lăsat* de multe ori. Îl văd pe acel băiat cu părul bălai care ura tenisul și mă întreb cum l-ar privi pe acest bărbat chel care urăște în continuare tenisul și totuși încă joacă. Ar fi șocat? Amuzat? Mândru? Întrebarea mă obosește, mă face letargic și e doar prânzul.

Fie să se termine cu asta.

Nu sunt pregătit să se termine.

Linia de sosire de la sfârșitul unei cariere nu e diferită de linia de sosire de la sfârșitul unui meci. Obiectivul e să ajungi să vezi acea linie de sosire, pentru că apoi îți dă o forță magnetică. Când ești aproape, simți cum te trage forța și poți să te folosești de ea pentru a trece linia de

sosire. Dar înainte să ajungi să o vezi, sau imediat după, simți o altă forță, la fel de puternică, ce te îndepărtează. E inexplicabil, mistic, aceste forțe gemene, aceste energii contradictorii, dar amândouă există. Știu, pentru că mi-am petrecut o bună parte din viață căutând-o pe una și luptându-mă împotriva celeilalte și uneori am fost prins, suspendat, aruncat între cele două, ca o minge de tenis.

Astă-seară: îmi reamintesc că va fi nevoie de o disciplină de fier pentru a face față acestor forțe și oricăror altor lucruri care mi-ar putea ieși în cale. Dureri de spate, lovituri greșite, vreme proastă, silă de mine însumi. E o formă de îngrijorare, amintirea aceasta, dar și o meditație. Un lucru am învățat în douăzeci și nouă de ani de jucat tenis: viața îți va arunca în cale totul în afară de chiuveta de la bucătărie, iar apoi îți va arunca și chiuveta de la bucătărie. E treaba ta să eviți obstacolele. Dacă le lași să te oprească sau să te distragă, nu-ți faci treaba, iar eșecul îți va cauza regrete care te paralizează mai mult decât o durere de spate.

Stau întins pe pat cu un pahar de apă și citesc. Când îmi obosesc ochii, dau drumul la televizor. *În seara aceasta, turul doi al US Open! Va fi despărțirea de Andre Agassi?* Pe ecran apare fața mea. Altă față decât cea din oglindă. Fața mea de meci. Studiez această nouă reflexie a mea în oglinda distorsionată care e televizorul și anxietatea mea mai crește cu un grad sau două. Asta a fost ultima reclamă? Ultima dată când CBS va face reclamă unuia dintre meciurile mele?

Nu pot să scap de sentimentul că urmează să mor.

Cred că nu e întâmplător că tenisul folosește limbajul vieții. Avantaj, serviciu, greșeală, pauză, iubire*, principalele elemente ale tenisului sunt cele ale vieții de fiecare zi, pentru că fiecare meci e o viață în miniatură. Chiar și structura tenisului, felul în care părțile intră una într-alta ca păpușile rusești, redă structura zilelor noastre. Punctele devin ghemuri, ghemurile devin seturi,

* „Love“ în original – termen folosit în loc de zero în cadrul unui ghem (n.t.).

seturile devin turnee și sunt atât de legate între ele, încât orice punct poate deveni cel de cotitură. Mă trimite cu gândul la felul în care secundele se transformă în minute, minutele se transformă în ore și fiecare oră poate fi cea mai frumoasă din viața noastră. Sau cea mai întunecată. E alegerea noastră.

Dar dacă tenisul e viață, atunci ce vine după tenis trebuie să fie vidul necunoscut. Gândul îmi dă fiori.

Stefanie dă buzna pe ușă cu copiii. Se trântesc pe pat și fiul meu mă întreabă cum mă simt.

— Bine, bine. Cum a fost la oase?

— Amuzant!

Stefanie le dă sendvișurile și sucul și îi împinge înapoi pe ușă.

— Au o întâlnire de joacă, spune ea.

— Ca noi toți.

Acum pot să trag un pui de somn. La treizeci și șase de ani, singurul mod în care pot juca un meci la o oră târzie, care s-ar putea întinde dincolo de miezul nopții, este dacă trag un pui de somn înainte. În plus, acum că știu cât de cât cine sunt, vreau să închid ochii și să mă ascund de acest lucru. Când deschid ochii, a trecut o oră. Spun cu voce tare:

— E vremea. Nu ne mai ascundem.

Intru din nou la duș, dar acest duș nu e la fel ca dușul de dimineață. Dușul de după-amiază e mereu mai lung – în jur de douăzeci și două de minute – și nu ca să mă trezesc sau ca să mă spăl. Dușul de după-amiază e ca să îmi fac curaj, ca să mă antrenez.

Tenisul e sportul în care vorbești cu tine însuți. Niciun alt sportiv nu vorbește cu el însuși ca jucătorul de tenis. Aruncătorii din jocul de baseball, jucătorii de golf, portarii, toți mormăie cu ei înșiși, bineînțeles, dar jucătorii de tenis *vorbesc* cu ei înșiși – și-și *răspund.* În febra meciului, tenismenul arată ca un nebun într-o piață publică, strigând, înjurând și purtând discuții filozofice cu alter egoul său. De ce? Pentru că tenisul e al naibii de singur. Doar boxerii pot înțelege singurătatea jucătorilor

de tenis – și, încă, boxerii îi au pe oamenii din colțul lor și pe manageri. Chiar și oponentul unui boxer îi asigură un fel de companie, cineva de care se poate agăța și la care poate urla. În tenis stai față în față cu dușmanul, faci schimb de lovituri cu el, dar nu-l atingi și nu vorbești niciodată cu el sau cu altcineva. Regulile îi interzic unui jucător de tenis să discute chiar cu antrenorul său cât timp e pe teren. Uneori, lumea îl menționează pe alergător ca pe o figură aproape la fel de singuratică, dar îmi vine să râd. Cel puțin alergătorul poate să-și simtă și să-și miroasă oponenții. Sunt la câțiva centimetri distanță. În tenis ești pe o insulă. Dintre toate jocurile jucate de bărbați și femei, tenisul este cel mai apropiat de detenția solitară, care duce inevitabil la vorbirea cu tine însuți, iar pentru mine vorbirea începe aici, la dușul de după-amiază. Aici încep să-mi spun mie însumi lucruri, lucruri nebunești, mereu și mereu, până când le cred. De pildă, că un om pe jumătate paralizat poate juca la US Open. Că un bărbat de treizeci și șase de ani poate să bată un oponent aflat la prima tinerețe. Am câștigat 869 de meciuri în carieră, sunt al cincilea din toate timpurile, și multe au fost câștigate în timpul dușului de după-amiază.

Cu apa vuindu-mi în urechi – un sunet asemănător cu douăzeci de mii de spectatori – îmi amintesc anumite victorii. Nu victorii pe care spectatorii să le țină minte, ci victorii care încă mă trezesc noaptea. Squillari la Paris. Blake la New York. Pete în Australia. Apoi îmi amintesc câteva înfrângeri. Dau din cap în fața dezamăgirilor. Îmi spun că în seara aceasta va fi un examen pentru care am învățat douăzeci și nouă de ani. Orice s-ar întâmpla în seara aceasta, am trecut prin aceste lucruri cel puțin încă odată. Fie că e un test fizic sau unul mental, nu e nimic nou.

Fie să se termine cu asta.

Nu vreau să se termine.

Încep să plâng. Mă sprijin de peretele dușului și dau frâu liber lacrimilor.

◊ ◊ ◊

ÎMI DAU ORDINE STRICTE în timp ce mă bărbieresc: ia fiecare punct pe rând. Fă-l să funcționeze pentru orice. Indiferent ce se întâmplă, ține capul sus. Și, pentru numele lui Dumnezeu, bucură-te, sau măcar încearcă să te bucuri de anumite momente, chiar și de durere, chiar și de înfrângere, dacă asta e să fie.

Mă gândesc la oponentul meu, Marcos Baghdatis, și mă întreb ce face în acest moment. Este nou în circuit, dar nu un *newcomer* tipic. E clasat al optulea din lume. Un puști grec mare și puternic din Cipru, aflat la jumătatea unui an superb. A ajuns în finală la Australian Open și în semifinală la Wimbledon. Îl cunosc destul de bine. În timpul US Openului de anul trecut, am jucat un set de antrenament. De obicei nu joc seturi de antrenament cu alți jucători în timpul unui Mare Șlem, dar Baghdatis m-a rugat cu un farmec dezarmant. O emisiune TV din Cipru făcea o ediție despre el și m-a întrebat dacă ar fi în regulă să ne filmeze exersând. Sigur, am spus. De ce nu? Am câștigat setul de antrenament, 6-2, iar după, el era tot un zâmbet. Mi-am dat seama că e genul care zâmbește și când e fericit și când e nervos și că nu poți să-ți dai seama în care dintre stări e. Mi-a amintit de cineva, dar nu-mi dădeam seama de cine.

I-am spus lui Baghdatis că joacă un pic ca mine, iar el a spus că nu întâmplător. A crescut cu fotografiile mele pe pereții dormitorului, și-a modelat jocul după al meu. Cu alte cuvinte, în seara aceasta voi juca cu imaginea mea în oglindă. Va juca din fundul terenului, va lua mingea repede, se va arunca după mingi, exact ca mine. Va fi tenis la baionetă, fiecare dintre noi încercând să-și impună voința, fiecare căutând șanse să prindă câte un rever. Nu are un serviciu extraordinar, nici eu, ceea ce înseamnă puncte lungi, schimburi lungi de mingi, mult timp și multă energie cheltuite. Mă pregătesc pentru rafale, combinații, un tenis de uzură, cea mai brutală formă a sportului.